

YOL HARCAMALARINA KATILMA PAYININ TAHSİLİ KANUNEN ZORUNLU MU?

Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı tarafından Ankaralı gayrimenkul sahiplerinin ev ve işyeri adreslerine asfalt yapımı adı altında “yol harcamalarına katılma payı ihbarname tahakkuk makbuzları” tebliğ edilmiştir. Yol harcamalarına katılma payları gayrimenkulün değerine göre değişmekle birlikte, ortalama 250 ila 1500 TL arasındadır.¹ Emlak vergisi ve çevre temizlik (çöp) vergisi yanında aynı gayrimenkul için ayrıca harcamalara katılma payı adı altında yapılacak ödemelerin mükerrer yükümlülüğe neden olduğu ve hukuka uygun olmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Söz konusu yol harcamalarına katılma paylarının (asfalt paylarının) kanuna uygun olup olmadığı, bu taleplere karşı itiraz edilip edilemeyeceği konusunda yükümlülerin tereddüt içinde olduğu görülmektedir.

Katılma Bedelinin Tahsili Belediye Meclisi Kararına Bağlıdır

Belediye Gelirleri Kanununun (BGK) 86’ncı maddesinde, ”Belediyelerce veya belediyelere bağlı müesseselerce; yeni yol açılması, mevcut yolların %40 nispetinde veya daha fazla genişletilmesi, kaldırımsız ve bakımsız bulunan yolların kaldırım veya parke kaldırım haline getirilmesi veya asfalt yapılması, kaldırım veya şose halindeki yolların parke, beton veya asfalta çevrilmesi, mevcut kaldırım veya parkelerin sökülüp yeniden düzenlenmesi şeklindeki inşa, tamir ve genişletilmeye tabi tutulan yolların iki tarafında bulunan veya başka bir yola çıkışı olmaması dolayısıyla bu yoldan yararlanan gayrimenkullerin sahiplerinden **meclis kararı ile yol harcamalarına katılma payı alınabilir** “ denilmektedir.

2012 yılında Belediye Gelirleri Kanununda yapılan değişiklikten önce belediyelerin söz konusu katılma payını tahsil etmesi zorunlu olduğu, yani “... katılma payı alınır” denildiği halde, kanunda yapılan değişiklikten sonra yol harcamalarına katılma payının tahsili belediye meclislerinin kararına bırakılmış ve “alınır” kelimesi “alınabilir” şeklinde değiştirilmiştir.² Buna göre **belediyeler 2012 yılından itibaren söz konusu yol harcamalarına katılma paylarını tahsil etmek zorunda değildir.** Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih GÖKÇEK Hürriyet –Ankara’ya yaptığı açıklamada, “ *Meclis’te bu hafta ertelemeyi çıkarttık, Sayın Başbakanımız da bu asfalt parasını kaldırmayı düşünüyor, süreç içerisinde de bir çözüm bulunur diye düşündük. Bundan sonra asfalt parası gelmeyecek. Bazı vatandaşlarımız ödedi bunu, ödeyenlere herhangi bir şey yapamayız kanun gereği, şu anda vatandaşımız ödemeyebilir.*” Demıştır.³

Ankara Büyükşehir Belediyesinin internet sitesinde yapılan açıklamada ise, 13.01.2015 tarihinde meclisin aldığı karar üzerine vatandaşlara tebliğ edilmiş olan katılma bedellerinin peşin ödemelerde 1 yıl, taksitli ödemelerde 5 yıl süre ile faizsiz olarak ertelendiği belirtildikten sonra, 2015 yılından itibaren dökülecek asfaltlar için katılma bedeli alınmayacağı, geçmişte yapılan bir soruşturma nedeniyle bu paranın alınması yönünde rapor bulunduğu, bu sebepten dolayı söz konusu tebligatların yapıldığı, aksi takdirde görevi kötüye kullanma suçu işlenmiş olacağı iddia edilmiştir.

Kanun hükmü 2012 yılından itibaren yol harcamalarına katılma payının tahsili konusunda yetkiyi belediye meclisinin kararına bağladığına göre, ilgili belediye meclisinin kararı ile de kaldırılabilir. Bize göre, yol harcamalarına katılma payının tahsilinden vazgeçilmesi veya kesinleşen alacakların kaldırılması (terkini)

¹ Aydın Milletvekili Ali Uzunırmak’ın yazılı sorusuna İç İşleri Bakanı tarafından verilen 5.6.2013 tarihli yazılı cevapta, Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2002-2013 yılları arasında 301.131 kişi ve kuruma toplam **105 milyon 839 bin TL** yol harcamalarına katılma bedeli tahakkuk ettirildiği belirtilmiştir.

² 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 86’ncı maddesini değiştiren 6360 sayılı Kanun 6.12.2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

³ Hürriyet-Ankara Gazetesi 17.01.2015 tarihli nüshası

veya tahsil edilenlerin mükellefine iadesi için kanun değişikliğine gerek yoktur. Yetki tamamen belediye meclisine aittir. Büyükşehir Belediyesinin internet sitesindeki soruşturma açılmasına ilişkin açıklama, yürürlükteki kanuna uygun olmayıp, 6.12.2012 tarihinden önceki uygulamaya ilişkin olmalıdır. İsterse belediyeler 2012 yılından itibaren asfalt katılma paylarını talep etmeyebilirler.

Belediye Gelirleri Kanununa göre belediyelerin yol harcamalarına katılma payı yanında, kanalizasyon ve su tesisleri harcamalarına katılma payı alma haklarının da olduğunu belirtelim. (BGK, Md.87-88)

Katılma Paylarının Mükellefi ve Hesabı

Belediyelerin harcamalarına katılma payı “harç” niteliğinde mali bir yükümlülüktür. Yol katılma paylarının mükellefi ilgili gayrimenkulün maliki, intifa hakkı sahibi veya tahsisli olduğu kamu kurum ve kuruluşudur. Gayrimenkullerde mülkiyet tapu sicilinde tescil ile elde edilir. Örneğin 2013 yılında satın alınan gayrimenkulle ilgili olarak satın alma tarihinden sonra 2012 yılı için tebliğ edilen katılma payının mükellefi gayrimenkulün yeni sahibidir. Tapuya kayıtlı olmayan gayrimenkullerde katılma bedelinin mükellefi ise gayrimenkulü sahibi gibi kullananlardır.

Yol katılma payları belediyeler tarafından yapılan giderlerin ilgili gayrimenkullerin değerine bölünmek suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Ancak, bu tür hizmet giderleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İller Bankası tarafından tespit edilen ve yayınlanan rayiç ve birim fiyatlara göre hesaplanan tutarları aşamaz. Harcamalara katılma payları bina ve arsalarda emlak vergi değerinin **% 2'sini** geçemez.⁴ Harcamalara katılma payları hizmetin tamamlanarak halkın istifadesine sunulmuş olmasından sonra talep edilebilir. Mükelleflerin soyadları, adları, adresleri ve kendilerine isabet eden pay miktarını gösteren ve mahiyetlerine göre mahalle, cadde ve sokak itibarıyla düzenlenecek **tahakkuk cetvellerinin** bir ay süre ile belediye ilan yerlerine asılması suretiyle ilan olunur ve katılma payları tutarları mükelleflere ayrıca tebliğ olunur. İbadet yerleri hakkında harcamalara katılma payı tahakkuk ettirilmez.

Öte yandan, yolların kaldırımlar da dahil olmak üzere 15 metreden fazla genişliklerine düşen giderler belediyelere ait olup harç payına dahil edilmez. İki ve daha fazla yol kenarında bulunan gayrimenkuller için asıl cepheyi teşkil eden yoldan düşen pay tam, diğer yollara ait pay ise yarım olarak hesaplanır.

Katılma Paylarının Tahsili, Erteleme ve Taksitlendirilmesi

Harcamalara katılma payları belediyelerce mükellefine tebliğ edildiği yılı takip eden yıldan itibaren iki yılda ve dört eşit taksitte ödenmesi gerekir. Mükelleflerce yol katılma payının peşin ödenmesi halinde bu paylardan **%25 indirim** yapılır. İndirim hakkından yararlanmak isteyenler katılma payını tahakkuk tarihinden itibaren bir ay içinde ödemek zorundadırlar.

Ancak ödeme süreleri belediyelerin teklifi üzerine beş yıla, peşin ödemelerde bir yıla kadar uzatmaya ve buna göre taksit sürelerini tespit etmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ödeme süresinin uzatılması halinde belediye meclisinin kararı üzerine tecil faizi oranını aşmamak üzere tecil faizi alınabilir. Yukarıda belirtildiği üzere Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin aldığı erteleme kararının Bakanlar Kurulunca uygun bulunması halinde geçerlilik kazanacaktır. (BGK, Md:93)

⁴ Harcamalara katılma payı emlak vergi değerinin yüzde 2'si ile sınırlandırıldığından, tahsil edilebilecek tutarlar yüksek meblağlara ulaşabilmektedir. Büyükşehirlerde bina vergisi konutun emlak vergi değerinin binde 2'si olduğu dikkate alındığında, harcamalara katılma payı her yıl ödenmemekle birlikte bina vergisinin on katına tekabül etmektedir. Ayrıca harcamalara katılma payı için herhangi bir muafiyet ve istisna öngörülmemiştir. Örneğin tek konutu olan emekliler emlak vergisinden muaf tutuldukları halde, belediye harcamalarına katılma payından muaf tutulmamışlardır.

Harcamalara katılma payına tabi gayrimenkullerin listesi belediyelerce ilgili tapu dairelerine bildirilir. Gayrimenkullerin satış, hibe ve trampa edilmesi halinde tapu dairesi pay ödenmedikçe intikal işlemi yapılmaz. Tapudaki ferağ sırasında o tarihe kadar ödenmemiş taksitler peşin olarak tahsil olunur.

Belediyelerin görüşü alınmak suretiyle, harcamalara katılma paylarını 1/2'ye (peşin ödemede 1/3'e) kadar indirmeye, pay çeşitlerine göre farklılaştırma yapmaya, payların ödenecek miktarını birlikte veya pay çeşitlerine göre ayrı ayrı olmak üzere İçişleri Bakanlığınca bildirilecek son genel nüfus sayımı sonuçlarını da dikkate almak suretiyle ve belediyeler itibariyle tespit etmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. (BGK, Md:89/b)Bakanlar Kurulunun böyle bir kararına rastlanmamıştır.

Katılma Paylarına İtiraz ve Dava Açma

Harcamalara katılma payları ile ilgili itirazlar ilgili belediye başkanlığına, davaların ise tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde ilgili vergi mahkemesine dilekçe ile yapılması gerekir. İtiraz ve davalar; alacağın zaman aşımına uğradığı, tebliğin usulüne uygun yapılmadığı, tutarın belediyece yapılan harcamalara uygun olmadığı veya emlak vergi değerinin %2'sinden fazla olduğu veya mükellefiyette hata yapıldığı gibi neden ve gerekçeler gösterilerek yapılabilir. Tecil ve taksitlendirme taleplerinin de ilgili belediye başkanlığına dilekçe ile yapılması gerekir. Hemen belirtelim ki, Ankaralılar için Ankara Büyükşehir Belediyesinin söz konusu katılma payı alacaklarının tahsiline ilişkin kararını geri almadığı veya kanunda bir değişiklik yapılmadığı takdirde, vergi ve vergilendirme hataları haricindeki nedenlerle açılacak davalardan sonuç alınamayacağı görüşündeyiz. Ancak, söz konusu kanun hükmünün Anayasanın 73 üncü maddesinde ifade edilen “ödeme gücü ilkesine” aykırı olduğu ve mükerrer vergilendirmeye neden olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi nezdinde dava açılması söz konusu edilebilir.

Öte yandan Belediye Gelirleri Kanununun 89 uncu maddesinde yer alan “katılma paylarına karşı dava açılabilmesi için katılma paylarının yarısının önceden belediyelere ödenmesi gerekir” şeklindeki hüküm hak arama özgürlüğünü kısıtladığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi nezdinde dava konusu edilmiş olup, Anayasa Mahkemesi 24.11.1987 tarih ve K:1987/31 sayılı kararında kamu yararını gözeterek davayı reddetmiş, aynı hüküm hakkında 2001 yılında açılan davada ise, bu defa AİHM kararlarına atıf yapılarak, kanun hükmünün temel hak ve özgürlükleri ve dava hakkını sınırlandırdığı gerekçesiyle Anayasanın 36 ncı maddesine aykırı bularak, 28.3.2002 tarih ve K:2002/42 sayılı kararı ile iptal etmiştir.

Sakıp ŞEKER
Yeminli Mali Müşavir